

Riigikantselei teine virtuaalne teemapäev
„Eesti omariikluse taastamine õigusliku järjepidevuse alusel -
vaimsus Välis-Eestis ja kodumaal”
Töökeel: eesti keel
1. mai 2021

10.45-10.55 virtuaalne kogunemine Zoomis; registreerimine: <https://lingid.ee/teemapaev>

10.55-11.00 teemapäeva sissejuhatus, veebireeglid

11.00-11.30 Iivi Zajedova „Pagulaseestlased ja nende roll Eesti Vabariigi taasiseseisvumisel”

11.30-12.00 Keiu Telve „Rahvuskaaslased tänases maailmas”

12.00-12.30 Aino Lepik „Pagulusest taasiseseisvunud Eestisse”

12.30-13.00 paus

13.00-13.30 Lauri Mälksoo „Eesti omariikluse taastamine õigusliku järjepidevuse alusel”

13.30-14.00 Tõnis Lukas „Loodus- ja muinsuskaitse liikumisest riigi taastamiseni”

14.00-14.30 Marina Kaljurand „Mitte kunagi enam üksi”

14.30-14.35 päeva kokkuvõtte

Esinejad ning ettekannete lühikokkuvõtted

Iivi Zajedova PhD (iiviz@yahoo.com)

Praha Karli Ülikooli Sotsiaalteaduskond-Poliitikauuringute instituut. Aastatel 2011-2016 juhtis vanemteadurina TLÜ grandiprojekti: „Väliseestlaste seltsid, nende roll eestluse hoidmisel väljaspool Eestit”. Ilmunud on mitmeid teadusartikleid eesti, inglise ja tšehhi keeles.

Teema: „Pagulaseestlased ja nende roll Eesti Vabariigi taasiseseisvumisel”

Ettekanne hõlmab Eesti ajaloo kulgu alates 1944 sügisest, mil eesti rahvas võõrvõimu poolt vägivaldselt lahutati. Räägime pagulaste eluolust ja võitlusest ellujäämise eest põgenikelaagrites. Ajal, mil Eesti ägas Nõukogude okupatsiooni all, tegutsesid Eesti riigi õigusliku järjepidevuse diplomaatilise välisvõitluse kõrval pagulaseestlaste poolt loodud seltsid, organisatsioonid ja keskorganisatsioonid.

Stenbocki maja, Rahukohtu 3, 15161 Tallinn

Telefon +372 55 593 717

E-mail: grete.radvilavicius@riigikantselei.ee

www.riigikantselei.ee

1954. aastal moodustasid mitmete maade pagulaseesti keskorganisatsioonid Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu. Ettekanne annab põgusa ülevaate sellest, millist ajaloolist rolli mängisid väliseestlaste poolt loodud organisatsioonid Eesti Vabariigi taasiseseisvumisel.

Keiu Telve PhD (keiu@vabamu.ee)

Keiu Telve lõpetas 2019. aastal kultuuriteaduste doktorantuuri Tartu Ülikoolis, mille raames uuris Soomes töötavaid eesti mehi ning nende peresid. Alates 2019. aastast juhib Keiu okupatsioonide ja vabaduse muuseumit, mis üheks põhiteemaks on väliseestlaste elulood.

Teema: „Rahvuskaaslased tänases maailmas“

Ettekanne küsib, mis sai rändest pärast Eesti taasiseseisvumist, millised olud sillutasid tee kolmandale rändelainele ning mis riigid on kujunenud eestlaste väljarände sihtkohtadeks viimase kümne aasta jooksul. Tänapäevastele rändemustritele on samuti iseloomulik hargmaisus ehk olukord, kus inimesed on tihedalt seotud nii endise kui praeguse koduriigiga. Ettekanne avab tänapäeva maailma mobiilsust ning toob inimkeskseid näiteid eestlastele elust Soomes, USA-s, Austraalias ja mitmetes teistes riikides üle kogu maailma.

Aino Lepik von Wiren (Aino.LepikvonWiren@mfa.ee)

Aino Lepik von Wiren Sündis 1961. aastal paguluses Stockholmis. Ta oli aktiivne pagulasorganisatsioonides ja kuulus Eesti Vabariigi valitsusse eksiilis. Ta lõpetas Stockholmi ülikooli õigusteaduskonna ja töötas Rootsis prokurörina. Aastal 1992 kolis Aino perega Eestisse ja töötas Mart Laari esimese valitsuse juures nõunikuna ja oli riigisekretär aastatel 1999-2003. Aino Lepik von Wiren töötab hetkel Välisministeeriumis. Ta olnud saadik Portugalis, Iisraelis, Suurbritannias ja praegu on ta saadik Iirimaa.

Teema: „Pagulusest taasiseseisvunud Eestisse“

Ettekandes räägib Aino Lepik von Wiren paguluse lõppaastatest ja taasiseseisvunud Eesti algaastatest ning avab mõne sõnaga ka Eesti esindamist tänapäeval.

Lauri Mälksoo (lauri.malksoo@ut.ee)

Lauri Mälksoo on Tartu Ülikooli rahvusvahelise õiguse professor ja Eesti Teaduste Akadeemia ning Institut de Droit International'i liige. Ta on kirjutanud raamatu „Nõukogude anneksioon ja riigi järjepidevus“ (eesti keeles 2005. a).

Teema „Eesti omariikluse taastamine õigusliku järjepidevuse alusel“

Laulva revolutsiooni ajal oli vaidluse objektiks, kas Eesti riiklus tuleb taastada järjepidevuse alusel või mitte. (Järjepidevuse teesile oli vastu eelkõige Moskva, kuna see deligitimeeris Nõukogude perioodi okupatsioonina.) Ettekandes käsitletakse, kuidas ja miks õnnestus Eesti riiklus taastada just järjepidevuse alusel ja arutletakse selle üle, mida Eesti sellega võitis, aga ka selle üle, millised on järjepidevuse piirid.

Tõnis Lukas (tonis.lukas@isamaa.ee)

Olnud Eesti Kongressi liige, Riigikogu liige, haridus- ja teadusminister, kultuuriminister, Tartu linnapea, Eesti Rahva Muuseumi direktor. Juhtinud 1980. aastatel üliõpilasorganisatsioone TÜ Ajalooring ja Noor-Tartu ning Eesti Muinsuskaitseeltsi Noortetoimkonda, korraldanud Tartu Muinsuskaitsepäevi 1988.a. aprillis.

Teema: „Loodus- ja muinsuskaitse liikumisest riigi taastamiseni“

Ettekanne annab ülevaate akadeemilistest noorteorganisatsioonidest iseseisvuse taastamise eel ja ajal, kirjeldab fosforiidi kaevandamise vastase võitluse ja muinsuskaitse liikumise rolli 1980. aastate teise poole poliitilistes arengutes ja kodanike komiteede liikumist ning Eesti Kongressi teket ja tähendust taasiseseisvumisel.

Marina Kaljurand (kaljurandm@gmail.com)

Marina Kaljurand on Eesti poliitik, sotsiaaldemokraat, kes valiti 2019. aastal Euroopa Parlamenti. Euroopa Parlamendis tegeleb Kaljurand muu hulgas inimõigustega, digiteemadega ning rahvusvaheliste suhetega. Kaljurand on Euroopa Parlamendi delegatsiooni juht suhtlemisel Lõuna-Kaukaasia riikidega (Gruusia, Armeenia, Aserbaidžaan).

Enne poliitikasse minemist oli Kaljurand 24 aastat Eesti välisteenistuses. Kaljurand alustas 1991. aastal Välisministeeriumi pressiosakonna kolmanda sekretärina. Oma diplomaadi karjääri jooksul oli Kaljurand mitmetel juhtivatel

ametikohtadel, seahulgas aseksler juriidilistes ja konsulaarküsimustes, aseksler välismajanduspoliitika ja arengukoostöö küsimustes ning aseksler poliitika küsimustes. Kaljurand töötas Helsingis konsulina ning esindas Eestit suursaadikuna kuues riigis – Iisraeli Riigis, Venemaal, Kasahstanis, USA-s, Kanadas ja Mehhikos.

2015-2016 oli Kaljurand Eesti Vabariigi välisminister.

2016-2019 juhtis Kaljurand Rahvusvahelist Küberjulgeoleku Komisjoni (Global Commission on Stability of Cyberspace). Kaljurand on olnud Eesti ekspert ÜRO küberkoostöö grupis ning ÜRO peasekretäri digikoostöö kõrgetasemelises paneelis.

Kaljurand lõpetas 1986 *cum laude* Tartu Ülikooli õigusteaduskonna ning 1992 Eesti Diplomaatide Kooli. 1995 kaitses Kaljurand Tufts'i Ülikoolis (Fletcher School of Law and Diplomacy, USA) magistrikraadi rahvusvahelises suhetes ja diplomaatias.

Teema: „Mitte kunagi enam üksi“

21.08.1991 taastas Eesti iseseisvuse ja pidi jätkama iseseisva riigi välispoliitikat, mille katkestas Nõukogude okupatsioon 1940. aastal. Taasiseseisvunud Eesti välispoliitika nurgakiviks sai põhimõte - mitte kunagi enam üksi. See tähendas oma eesmärkide selgitamist ning liitlaste leidmist. Seda kõike tingimustes, kus nappis inimesi ja teadmisi. Välisminister Lennart Meri oli optimistlik ja tulevikku vaatav ning koondas enda ümber noored, kellel ei olnud Nõukogude diplomaatia taaka ning kes olid valmis pühendama ennast Eesti välisteenistusele. Täna on Eesti EL ja NATO liikmesriik ja räägib kaasa ÜRO Julgeolekunõukogus. Kuidas Eesti nii kaugele jõudis? Millised olid välisteenistuse väljakutsed ja takistused, aga ka koomilised seigad? Mida tähendab esindada väikeriiki rahvusvahelises suhtlemises? Nendele küsimustele saad vastuse, kui vaatad Marina Kaljuranna esinemist.

Stenbocki maja, Rahukohtu 3, 15161 Tallinn

Telefon +372 55 593 717

E-mail: grete.radvilavicius@riigikantselei.ee

www.riigikantselei.ee